

4 maart 2020

Hoe werkt de medezeggenschap op universiteiten?

Contact: Wesley Boer, boer@vsnu.nl

Studenten en medewerkers denken van opleidings- tot centraal niveau mee over het beleid van de universiteit. In sommige gevallen hebben zij instemmings- of adviesrechten. Hier vindt u een korte uitleg over de structuren en de rechten van universitaire medezeggenschapsorganen.

Indeling van medezeggenschap

De medezeggenschap in het universitair onderwijs kent twee vormen: een ongedeeld of een gedeeld stelsel. Op universiteiten met een ongedeeld stelsel hebben medewerkers en studenten gezamenlijk zitting in één raad, vaak de Universiteitsraad genoemd. Gedeelde medezeggenschap kennen drie raden, namelijk een studentenraad, een ondernemingsraad voor de medewerkers en de gezamenlijke vergadering. Beide systemen hebben hun basis in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW), waarbij in een gedeeld stelsel ook de Wet op de Ondernemingsraden (WOR) een belangrijke rol speelt.

Het college van bestuur besluit¹ of sprake is van een gedeeld of ongedeeld stelsel op de universiteit. Iedere vijf jaar kan dit besluit heroverwogen worden². Wanneer sprake is van een gedeeld stelsel moet het college van bestuur een regeling vaststellen over medezeggenschap van studenten in de universiteit en de faculteiten³.

Gezamenlijke vergadering bij gedeelde medezeggenschap

In een gedeeld stelsel vormen de vertegenwoordigers van studenten en medewerkers met elkaar de gezamenlijke vergadering⁴. De gezamenlijke vergadering moet instemmen met alle besluiten van het college van bestuur over het vaststellen en wijzigen van het instellingsplan, de kwaliteitszorg en het beleid van kwaliteitsbeoordeling van opleidingen, het bestuurs- en beheersreglement en met de hoofdlijnen van de begroting⁵.

Universiteitsraad in ongedeelde medezeggenschap

Universiteiten zonder een studenten- en ondernemingsraad hebben een universiteitsraad (U-raad). De universiteitsraad bestaat voor de helft uit medewerkers en voor de andere helft uit studenten. Waar bij een gedeeld stelsel het college van bestuur de medezeggenschap van studenten apart moet inrichten, is dat in deze vorm niet het geval. Over de universiteitsraad zijn zaken zoals de samenstelling, rollen en verkiezing van leden in de wet vastgelegd⁶.

¹ WHW, Artikel 9.30, lid 1, resp artikel 11.13 voor de Open Universiteit.

² WHW, Artikel 9.30, lid 2.

³ WHW, Artikel 9.30, lid 3.

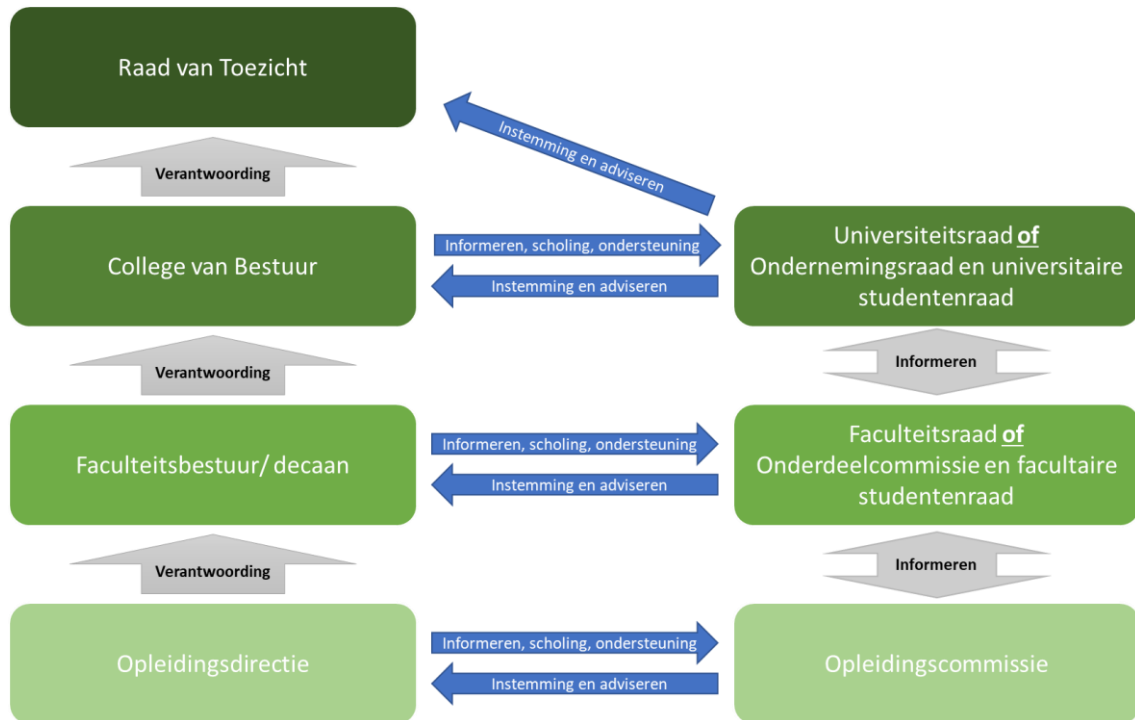
⁴ WHW, Artikel 9.30a, lid 1.

⁵ WHW, Artikel 9.30a, lid 2, 3.

⁶ WHW, Artikel 9.31.

Systematische weergave van de twee vormen van medezeggenschapsstructuren op universiteiten

Rechten van de medezeggenschap

In de WHW en voor de OR in het gedeelde stelsel ook in de WOR staat beschreven op welke onderwerpen welke medezeggenschapsorganen instemmings- of adviesrecht hebben. Ook mogen de universiteitsraad en in het gedeelde stelsel de universitaire studentenraad over alles wat de universiteit betreft voorstellen doen aan het college van bestuur en laten weten hoe zij over dingen denken. Het college van bestuur moet binnen drie maanden op zo'n voorstel reageren⁷.

De Universiteitsraad en in het gedeelde stelsel de gezamenlijke vergadering hebben op verschillende onderwerpen instemmingsbevoegdheid: het vaststellen en wijzigen van het instellingsplan, de kwaliteitszorg en het beleid van kwaliteitsbeoordeling van opleidingen, het bestuurs- en beheersreglement en op de hoofdlijnen van de begroting. Aanvullend gaat de Universiteitsraad over het studentenstatuut, het verzorgen van opleidingen in het buitenland en arbeidsomstandigheden⁸.

De Universiteitsraad en in het gedeelde stelsel de gezamenlijke vergadering hebben daarnaast ook adviesrecht. Het college van bestuur moet de Universiteitsraad bijvoorbeeld om advies vragen over besluiten die de goede gang van zaken binnen de universiteit betreffen en over de begroting⁹. De studentengeleding van de universiteitsraad, of in het gedeelde stelsel de universitaire studentenraad heeft aanvullend adviesbevoegdheid over de

⁷ WHW, Artikel 9.32, lid 2.

⁸ De Universiteitsraad gaat over arbeidsomstandigheden, nadrukkelijk niet over arbeidsvoorwaarden. Dit is belegd bij het Lokaal Overleg tussen het college van bestuur en de aan de landelijke cao-tafel vertegenwoordigde werknemersorganisaties.

⁹ WHW, Artikel 9.33a, lid 1.

collegegeldtarieven, de regeling over het terugbetalen van wettelijk collegegeld, regels rondom selectie, studiekeuzeadviezen en studiekeuzeactiviteiten¹⁰.

Reglement Universiteitsraad

Aanvullend kunnen de instemmings- en adviesrechten worden uitgebreid met andere onderwerpen in het reglement voor de universiteitsraad. Dit reglement en alle toekomstige wijzigingen moeten door de Universiteitsraad met twee derden worden ingestemd. Hierin is verder het aantal leden, de organisatie van verkiezingen, de zittingsduur van de leden, de manier waarop informatie wordt verschaft en de bevoegdheden van de faculteitsraden geregeld¹¹.

Faculteitsraad

De faculteiten kennen eveneens een gedeelde of een ongedeelde medezeggenschap. De Nederlandse universiteiten met meer dan één faculteit hebben bij een ongedeelde medezeggenschapsstelsel een faculteitsraad met advies- en instemmingsrecht over dezelfde onderwerpen van de Universiteitsraad die de faculteit aangaan¹². Daarnaast hebben zij instemmingsbevoegdheid over het faculteitsreglement en de onderwijs- en examenregeling¹³. Bij gedeelde medezeggenschap kent de faculteit drie gremia: de facultaire studentenraad, ondernemingsraad en gezamenlijke vergadering, elk met eigen bevoegdheden.

Opleidingscommissies

De opleidingscommissie is altijd ongedeeld: docenten en studenten zitten samen in de opleidingscommissie. De opleidingscommissie adviseert opleidingen en bewaakt de onderwijskwaliteit. Zij hebben op de onderwijs- en examenregeling instemmingsbevoegdheid over de onderdelen uit de regeling met betrekking tot evaluatie van de opleiding, de inhoud van afstudeerrichtingen, de kwaliteiten op het gebied van kennis, inzichten en vaardigheden van studenten bij afstuderen, de inrichting van praktische oefeningen, hogere studielast van een masteropleiding en indien van toepassing de manier waarop selectie plaatsvindt voor studenten binnen een speciaal traject van de opleiding¹⁴. Ten aanzien van de andere onderwerpen die in de OER zijn vermeld, heeft de opleidingscommissie adviesrecht. Ook bespreken zij het visitatierapport van de opleidingsaccreditatie en kunnen zij advies uitbrengen en voorstellen doen aan het bestuur van de opleiding en de decaan over de betreffende opleiding¹⁵.

Bron: Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek
<https://wetten.overheid.nl/BWBR0005682/2020-01-01>

¹⁰ WHW, Artikel 9.33a, lid 2.

¹¹ WHW, Artikel 9.34.

¹² WHW, Artikel 9.37.

¹³ WHW, Artikel 9.38.

¹⁴ WHW, Artikel 9.18, lid 1a over artikel 7.13, lid A1, B, C, D, E, G en V, resp. artikel 11.11 voor de Open Universiteit

¹⁵ WHW, Artikel 9.18, lid 1d en 1e.